

Sygn. akt II Ca 859/19

POSTANOWIENIE

Dnia 11 września 2019 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Cezary Klepacz

Sędzia Sądu Okręgowego Magdalena Bajor – Nadolska

Sędzia Sądu Okręgowego Elżbieta Ciesielska

Protokolant sekretarz sądowy Beata Wodecka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 11 września 2019 r. sprawy

z wniosku E. B.

z udziałem K. B., T. K. (1), S. K., T. Ł.

o stwierdzenie nabycia spadku po W. Ł.

na skutek apelacji uczestnika T. Ł.

od postanowienia Sądu Rejonowego w Kielcach

z dnia 29 stycznia 2019 r. sygn. akt I Ns 407/17

postanawia:

1. **odrzuć apelację,**

2. **zasądzić od T. Ł. na rzecz E. B. i K. B. kwoty po 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

II Ca 859/19

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 29 stycznia 2019 roku Sąd Rejonowy w Kielcach stwierdził, że spadek po W. Ł. zmarłej (...) roku w K. na podstawie testamentu sporządzonego przed notariuszem B. M. w dniu 14 lutego 2003 roku, otwartego i ogłoszonego w dniu 29 sierpnia 2017 roku w Sądzie Rejonowym w Kielcach, dziedziczą jej córki K. B. oraz E. B. po 1/2 części każda z nich. Ponadto Sąd orzekł o kosztach postępowania i kosztach sądowych.

Sąd Rejonowy ustalił stan faktyczny, z którego wynika, że W. Ł. zmarła 19 stycznia 2017 roku. W chwili śmierci była żoną T. Ł..

Z pierwszego małżeństwa miała córki E. B., K. B. i W. K., która zmarła 10 grudnia 2015 roku, pozostawiając dwóch synów S. K. i T. K. (1). W. Ł. sporządziła dwa testamenty notarialne, pierwszy 14 lutego 2003 roku a drugi 1 września 2014 roku. Zarówno w pierwszym jak i w drugim testamencie do spadku powołała swoje trzy córki w częściach równych, z tym, że w testamencie z 2014 roku zastrzegła obowiązek ustanowienia dla T. Ł. służebności osobistej polegającej na prawie do dożywotniego korzystania z mieszkania, stanowiącego spadek. W dacie sporządzenia tego

testamentu spadkodawczyni z uwagi na objawy otępienia naczyniowego znajdowała się w stanie wyłączającym swobodne i świadome podjęcie decyzji i wyrażenie woli. S. zdrowia spadkodawczyni Sąd Rejonowy ustalił na podstawie opinii biegłego psychiatry oraz dokumentacji dotyczącej leczenia W. Ł..

Wobec ustalonych okoliczności, Sąd Rejonowy stwierdził, że testament sporządzony przez W. Ł. w dniu 1 września 2014 roku jest nieważny (art. 945§1 pkt 1 k.c.) a zatem dziedziczenie spadku nastąpiło na podstawie testamentu z 14 lutego 2003 roku. S. zdrowia spadkodawczyni istniejącego w tej dacie, a umożliwiającego sporządzenie ważnego testamentu, uczestnicy nie kwestionowali. Nie ma dowodów na to aby testament z 14 lutego 2003 roku został odwołany. Na mocy tego testamentu do spadku zostały powołane trzy córki spadkodawczyni ale z uwagi na to, że jedna z nich – W. K., nie dożyła otwarcia spadku, zastosowanie znajduje art. 965 k.c., zgodnie z którym w takiej sytuacji w braku odmiennej woli spadkodawcy udział spadkobiercy, który nie może dziedziczyć przypada pozostałym spadkobiercom w stosunku do przypadających im udziałów (przyrost). Spadek dziedziczą zatem K. B. i E. B. po połowie.

O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 520§2 k.p.c.

Od tego postanowienia apelację wywiódł uczestnik T. Ł.. Zaskarżył postanowienie w punkcie pierwszym i zarzucił naruszenie prawa materialnego – art. 948§1 k.c. w zw. z art. 959 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie tych przepisów i przyjęcie, iż wolą spadkodawczyni było wyłączenie w całości z dziedziczenia wnuków – T. K. (1) i S. K., podczas gdy rzeczywistą wolą spadkodawczyni wyrażoną w obu testamentach było jedynie wyłączenie od dziedziczenia uczestnika T. Ł..

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i stwierdzenie, że spadek po W. Ł. nabyły córki K. B. i E. B. po 1/3 części oraz wnuki T. K. (2) i S. K. po 1/6 części. Na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik skarżącego sprecyzował, że domaga się stwierdzenia nabycia spadku w sposób wskazany we wniosku apelacyjnym, na podstawie testamentu z dnia 14 lutego 2003 roku.

Uczestniczki K. B. i E. B. reprezentowane w postępowaniu apelacyjnym przez profesjonalnego pełnomocnika wniosły o odrzucenie apelacji a w przypadku nieuwzględnienia tego wniosku o oddalenie apelacji. Wniosły też o zasądzenie na ich rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja uczestnika T. Ł. podlega odrzuceniu.

Przesłanką dopuszczalności środka zaskarżenia jest pokrzywdzenie orzeczeniem (gravamen). W dotychczasowym orzecznictwie Sąd Najwyższy zdecydowanie częściej przyjmował, że interes prawny w zaskarżeniu orzeczenia występuje w razie gravaminis i polega na niekorzystnej dla strony różnicy między zgłoszonym żądaniem a treścią rozstrzygnięcia, równocześnie nie przeciwstawiając w tych orzeczeniach pojęć gravaminis i interesu prawnego. W niewielu orzeczeniach zaprezentowano zapatrywanie, że interes prawny w zaskarżeniu czy gravaminis nie należy do sfery dopuszczalności środka zaskarżenia lecz jego zasadności. Należy zatem przyjąć, że pogląd o istnieniu pokrzywdzenia orzeczeniem jako przesłance warunkującej dopuszczalność środka zaskarżenia jest dominujący, co ostatecznie znalazło odzwierciedlenie w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego, mającej moc zasady prawnej, z dnia 15 maja 2015 roku, sygn. III CZP 88/13 (publ. OSNC 2014/11/108).

Zasada gravaminis dotyczy także postępowania nieprocesowego, z tym, że doznaje ona pewnych ograniczeń ze względu na rządzącą tym postępowaniem zasadę oficjalności.

W orzecznictwie podkreśla się znaczenie nałożonego w tym postępowaniu obowiązku działania z urzędu w postępowaniu dowodowym czy stosowania tylko odpowiednio zasady związania granicami żądania. Zastosowanie zasady gravaminis w postępowaniu nieprocesowym może być zatem różne i zależy od okoliczności konkretnej sprawy.

W rozpoznawanej sprawie przedmiotem postępowania była ocena ważności testamentu sporządzonego przez spadkodawczynię jako drugi w kolejności, w dniu

1 września 2013 roku oraz ustalenie kręgu spadkobierców powołanych do spadku na podstawie testamentu z 14 lutego 2003 roku. Uczestnik T. Ł., będący spadkobiercą ustawowym W. Ł., nie domagał się stwierdzenia nabycia spadku na podstawie przepisów ustawy. Sąd Rejonowy uznał za nieważny testament sporządzony w dniu 1 września 2014 roku i stwierdził nabycie spadku na rzecz powołanych do niego córek spadkodawczyni w osobach E. B. i K. B. jako tych, które dożyły otwarcia spadku z zastosowaniem na ich rzecz przyrostu, o jakim mowa w art. 965 k.c. Orzeczenie nie było zatem korzystne dla uczestnika T. Ł. ponieważ w jego interesie było stwierdzenie dziedziczenia na podstawie testamentu drugiego, w którym nałożony został na spadkobierców testamentowych obowiązek udostępnienia mu lokalu mieszkalnego. Tymczasem uczestnik nie zakwestionował w swojej apelacji ustaleń Sądu Rejonowego dotyczących nieważności tego testamentu, a jedynie domagał się stwierdzenia nabycia spadku na podstawie testamentu ważnego, z dnia 14 lutego 2003 roku, na rzecz spadkobierców powołanej tym testamentem do spadku W. K., która nie dożyła otwarcia spadku i w związku z tym nie mogła dziedziczyć. Apelujący nie domagał się zmiany orzeczenia na swoją korzyść. Nie powoływał się na to aby orzeczenie przyznało mu mniej praw od tych, które jego zdaniem mu przysługują. W istocie uczestnik T. Ł. wniósł apelację na korzyść uczestników T. K. (1) i S. K.. W świetle treści apelacji, a w szczególności wniosku apelacyjnego, nie zachodzi pokrzywdzenie skarżącego orzeczeniem, bowiem z punktu widzenia jego interesu prawnego nie ma znaczenia krąg dziedziczących z mocy testamentu, skoro nie należy on do spadkobierców powołanych do spadku przez W. Ł. i sam tego nie kwestionuje. Dodać należy, że nie stanowią o istnieniu interesu prawnego skarżącego dobre relacje z wnukami W. K., a gorsze z dziedziczącymi córkami spadkodawczyni.

Apelujący nie był uprawniony do wniesienia środka zaskarżenia wyłącznie na korzyść innych uczestników. Sąd Najwyższy niejednokrotnie wskazywał, że uczestnik postępowania nieprocesowego nie jest uprawniony do wniesienia środka odwoławczego wyłącznie na korzyść innego uczestnika (por. postanowienie S.N. z 13.10.2006r., IIICK 371/05, Lex nr 607264, postanowienie S.N. z 8.04.1997r., I CKN 57/97, OSNC 1997/11/166). Uwzględniając specyfikę postępowania nieprocesowego i obowiązek działania sądu z urzędu w postępowaniach dotyczących stwierdzenia nabycia spadku, w orzecznictwie podkreśla się, że nie może to oznaczać wyłączenia zasady gravaminis i przyjęcia, że każdy uczestnik może zaskarżyć orzeczenie niezależnie od tego w jakim stopniu dotyczy jego praw. Musi istnieć obiektywna potrzeba poszukiwania ochrony prawnej, która zasadna jest wtedy gdy uczestnik doznaje sądowej ochrony prawnej w zakresie mniejszym od tego jakiego oczekuje. Przytoczyć w tym miejscu należy pogląd Sądu Najwyższego, zgodnie z którym spadkobierca ustawowy, który nie należy do kręgu spadkobierców testamentowych i który nie kwestionuje ważności testamentu, nie ma interesu prawnego we wniesieniu apelacji na korzyść części uczestników ustalonych jako spadkobiercy testamentowi (tak S.N w postanowieniu z dnia 21.03.2017r. sygn. I CSK 649/16, Lex nr 2284197).

Mając na uwadze przytoczone okoliczności Sąd Okręgowy odrzucił apelację uczestnika jako niedopuszczalną na podstawie art. 370 k.p.c. w zw. z art.373 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 520§3 k.p.c. w zw. z art. 391§1 k.p.c. i § 10 ust. 1 pkt 1 §6 pkt 2 rozporządzenia ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 2015.1804), przy zastosowaniu stawki minimalnej 120 złotych, co uzasadniała okoliczność, że pełnomocnik wnioskodawczyni i uczestniczki przystąpił do sprawy na etapie postępowania apelacyjnego, gdzie przedmiotem postępowania nie była już ważność testamentu.

SSO Magdalena Bajor-Nadolska SSO Cezary Klepacz SSO Elżbieta Ciesielska